

Dr. Öğr. Üyesi Alper IŞIK

İNTERNET AKTÖRLERİ VE EGEMENLİĞİN DEĞİŞEN BOYUTLARI

*Digital Services Act ve Türk Mevzuatı Özelinde
Bir İnceleme*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	IX
KISALTMALAR CETVELİ.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM İNTERNET AKTÖRLERİ VE EGEMENLİK BAĞLAMINDA GÜNCEL GELİŞMELER

I. İnternet.....	7
A. İnternetin Temel Özellikleri	7
B. İnternetin Etkisi.....	8
C. İnternette Devlet Egemenliği.....	11
II. Platformlar.....	18
A. Platformların İşlevi.....	19
1. İçerik Moderasyonu.....	19
2. Dezenformasyonla Mücadele	20
B. Platformlar ve Egemenlik	23
1. Egemenliğe Tarihsel Bakış.....	23
2. Yeni Bir İktidar Odağı Olarak Platformlar.....	25
3. Platform Egemenliğinin Sınırı: Dijital Anayasacılık	29
4. Platform - Devlet İlişkisi	33
5. Platform – Kullanıcı İlişkisi.....	40
III. Siyasi İktidar.....	42
A. Siyasi İktidar ve Gözetim.....	42
B. İnternette Fragmentasyon	50

1. ICANN ve IANA	54
2. Çin.....	56
3. Rusya	59
4. İran	60
IV. İnternete Erişim Hakkı.....	62
A. İnternete Erişim Hakkına İlişkin Raporlar.....	66
1. BM Özel Raportörü Frank La Rue'nün Raporu	67
a. İnternet İçeriğine Erişim.....	68
(i) Erişim Engelleme	68
(ii) Araçların Sorumluluğu	71
(iii) Siber Saldırıları	75
(iv) Gizlilik ve Veri Koruma	76
b. İnternete Erişim Sağlayan Araçlara (Altyapıya) Erişim.....	78
2. AGİT Raporu.....	80
B. Hakkın Kapsamı ve Niteliği	81
1. Jellinek'in Ayrımı.....	82
2. Kuşaklar Ayrımı	84
C. Uluslararası Hukuk Açısından İnternete Erişim	85
1. Birleşmiş Milletler.....	86
2. Avrupa Konseyi	90
a. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	91
b. Belgeler.....	96
D. Anayasal Hak Bağlamındaki Örnekler	97
1. Yunanistan	98
2. Portekiz	98
3. Ekvador	99
4. Anayasal Bir Hak Olarak Düzenlemenin Sonuçları	100
E. Hak Bağlamındaki Örnekler	100
1. Estonya.....	100
2. Finlandiya	101

3. Fransa.....	102
4. Kosta Rika.....	103
5. İspanya.....	104
6. İtalya.....	104
V. Genel Değerlendirme.....	105

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ’NİN İNTERNETTE SORUMLULUK VE YÜKÜMLÜLÜK REJİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELERİ

I. Avrupa Birliği’nin İnternete Erişime Dair Düzenlemelerine Genel Bakış.....	115
II. Dijital Services Act (DSA) Bağlamında Egemenliğin Dönüşümü.....	120
A. DSA’nın Amacı	122
B. DSA’nın Kapsamı ve Yükümlülükler Genel Bakış	127
C. DSA Kapsamındaki Yükümlülükler ve Egemenliğe Etkisi.....	133
1. Genel İzleme Yasağı.....	133
2. İrtibat Noktası Kurulması ve Temsilcilik (md. 11, 12, 13)	147
3. Suç Şüphesinin Bildirilmesi (md. 18)	149
4. İç Şikayet İşleme Mekanizması Kurma Yükümlülüğü (md. 20)	150
5. Mahkeme Dışı Uyuşmazlık Çözüm Kurumlarıyla İlişki Kurma Yükümlülüğü (md. 21)	152
6. Güvenilir İşaretçilerle Çalışma Yükümlülüğü (md. 22)	155
7. Kötüye Kullanıma Karşı Önlem Alma ve Engelleme (md. 23)	158
8. Tavsiye Sistemi Şeffaflığı (md. 27)	159
9. Müşterinizi Tanıyın İlkesi (md. 30).....	160
10. Tasarımda Uyum (md. 31).....	163
11. Risk Değerlendirmesi (md. 34).....	164

12. Riskleri Azaltmak (md. 35).....	166
13. Krizle Mücadele Mekanizması (md. 36).....	168
14. Bağımsız Denetim (md. 37).....	171
15. Uyum Birimi (md. 41).....	174
16. Denetleme Ücreti (md. 43).....	176
D. DSA Kapsamındaki Yükümlülükler ve İnsan Haklarına Etkisi	176
1. Kullanıcıları Bilgilendirmek (md. 14).....	177
2. Raporlama Yapmak (md. 15).....	178
3. Bildirim ve Eylem Mekanizmaları (md. 16).....	180
4. Gerekçe Bildirim Yükümlülüğü (md. 17).....	183
5. Periyodik Raporlama (md. 24).....	184
6. Online Arayüz Tasarımı ve Organizasyonu (md. 25).....	185
7. Online Reklamcılık (md. 26).....	187
8. Küçüklerin Mahremiyeti (md. 28).....	190
9. Bilgi Edinme Hakkı (md. 32).....	191
10. Verilere Erişim ve İnceleme (md. 40).....	191
11. Şeffaflık Raporları (md. 42).....	195
E. DSA’da Yer Alan Diğer Due Diligence Yükümlülükleri.....	196
F. DSA’nın Uygulanması, İş Birliği, Cezalar ve Yürürlük.....	197
1. Dijital Hizmetler Koordinatörlüğü (DSC).....	197
a. Yapısı.....	198
b. Dijital Hizmetler Koordinatörünün Yetkileri.....	198
c. Soruşturma Yetkileri.....	199
d. Yaptırım Yetkileri.....	199
e. Önlem Alma Yetkileri.....	200
2. Avrupa Dijital Hizmetler Kurulu (EBDS).....	202
3. AB Komisyonu.....	202
4. Cezaların Uygulanması.....	204
G. VLOP ve VLOSE’lerin Denetimi, Soruşturulması, Uygulanması ve İzlenmesi (md. 64-83).....	208

III. Terörist İçeriğın Online Olarak Yayılmasının Ele Alınmasına İlişkin Tüzük (TERREG) Bağlamında	212
A. TERREG'in Amacı	212
B. TERREG'in Kapsamı	212
C. TERREG'in Sorumluluk Rejimi	214
1. Barındırma (Hosting) Hizmet Sağlayıcısının Yükümlülükleri	214
2. Yaptırımlar	215

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA İNTERNETE ERİŞİM VE SORUMLULUK VE YÜKÜMLÜLÜK REJİMİ

I. Türkiye'de İnternetin Gelişimi	217
II. İnterneti Erişim Hakkını Düzenleyen Ulusal Metinler	218
III. Türk Hukukunda İnternet Aktörleri ve Yükümlülüklerle İlişkin Düzenlemeler.....	220
A. 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Erişim Engellenmesi.....	221
1. 5651 Sayılı Kanun md. 8.....	221
a. Başvuru Yolları.....	221
b. Erişim Engelleme Sebepleri	221
c. AYM İçtihadı.....	223
2. 5651 Sayılı Kanun md. 8/A	225
a. Başkanlık Kararıyla Erişim Engeli.....	225
b. Erişim Engeli Sebepleri	225
c. AYM İçtihadı.....	225
3. 5651 Sayılı Kanun md. 9/A	227
a. BTK'ya Başvuru.....	227
b. Doğrudan BTK Başkanının Engellemesi.....	228
4. Sosyal Ağ Sağlayıcıların Yükümlülükleri	228

a. Temsilcilik Açmak.....	229
b. Başvuruları Cevaplamak	231
c. Raporlama Yapmak.....	233
d. Reklam Kütüphanesi Oluşturmak	233
e. Adli Mercilere Bilgi Verilmesi.....	234
f. Verileri Türkiye’de Barındırmak İçin Gereken Tedbirleri Almak.....	235
g. Çocuklara Özgü Ayırıştırılmış Hizmet Sunulması	235
h. Kullanıcı Haklarının Korunması.....	236
i. Başvuru Mekanizması Kurulması	237
j. Can ve Mal Güvenliğinin Korunması	237
k. Kuruma Bilgi Verilmesi	237
l. Kriz Planı Oluşturulması	237
m. Diğer Yaptırımlar	238
B. 6563 Sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Kapsamında	238
1. Kanunda Yer Verilen Sorumluluk Søjeleri (md. 1, 2)	238
2. ETAHS’lerin Yükümlölükleri (Ek Madde 2)	241
a. Genel Yükümlölükler.....	241
(i) Bilgi Verme ve Doğrulama Yükümlölüğü (Kan. Md. 3, Yön. Md. 6)	242
(ii) İşlem Rehberi (Yön. Md. 7)	244
(iii) Siparişe İlişkin Yükümlölükler (Yön. Md. 8-9)	245
(iv) Hukuka Aykırı İçerik (Kanun md. 9, Yön. Md. 10)	246
(v) Dahili İletişim Sistemi (Yön. Md. 18)	248
(vi) Online Arama Motorlarında Tanıtım ve Erişim İmkânı (Yön. Md. 20)	249
(vii) Ticari İletişime İlişkin Yükümlölükler	250
b. Orta Ölçekli ETAHS’ların Ek Yükümlölükleri.....	251
(i) Veri kullanımı ve paylaşımı (Yön. Md. 21)	251
(ii) Bağımsız Denetim (Yön. md. 23)	252

(iii) Mevzuata Uygunluk Raporu (Yön. Md. 24)	252
(iv) Elektronik Ticaret Lisansı (Ek Madde 4) (Yön. Md. 30-31)	253
c. Büyük Ölçekli ETAHS'ların Ek Yükümlülükleri.....	255
(i) Reklam ve Promosyon Harcamaları.....	256
(ii) ETHS'nin Farklı Kanallardan Mal veya Hizmet Sunmasını Engellememe	256
d. Çok Büyük Ölçekli ETAHS'ların Ek Yükümlülükleri.....	256
(i) Ödeme Hizmeti.....	256
(ii) Posta ve Taşımacılık Hizmetleri.....	257
(iii) İlan Hizmeti	257
3. Yaptırımlar (md. 12).....	257
C. 5187 Sayılı Basın Kanunu Kapsamında İnternet Haber Siteleri..	261
1. Kanunda Yer Verilen Sorumluluk Süjesi Olarak İnternet Haber Siteleri	261
2. Yükümlülükler.....	262
a. Teslim ve Muhafaza Yükümlülüğü.....	262
b. Düzeltme ve Cevap Hakkının Kullanımı.....	262
c. Zorunlu Bilgileri Gösterme.....	263
d. Cinsel Saldırı, Cinayet ve İntihara Özendirmeme.....	264
e. Kimliğin Açıklanmaması.....	264
3. Cezai Sorumluluk.....	265
4. Hukuki Sorumluluk.....	265
D. 5654 Sayılı FSEK md. Ek 4	265
1. Başvuru Yolları.....	266
a. Uyar/Kaldır Yöntemi	266
b. Cumhuriyet Savcısına Başvuru.....	266
2. Erişim Engeli Sebepleri	267
E. Diğer Kanunlar	267
IV. Erişim Engelleme Araçlarının Değerlendirilmesi.....	271
A. Alan Adından (DNS) Erişimin Engellenmesi.....	272

B. IP Adresinden Erişimin Engellenmesi	272
C. URL Erişiminin Engellenmesi.....	272
D. Bant Genişliğini Daraltma	273
SONUÇ	275
MEVZUAT KARŞILAŞTIRMA TABLOSU	
DSA VE TÜRK HUKUKU	285
KAYNAKÇA.....	289